

**HAAPA
JÄRVI**

Tee oikein.

HAAPAJÄRVEN KAUPUNGIN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

MILANA

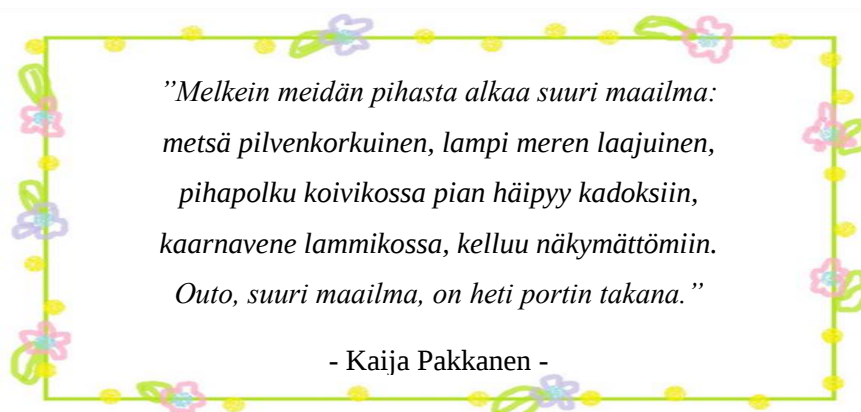
ESIPUHE

Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Haapajärven varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä, lapsen ja koko perheen parhaaksi. Lasten ja huoltajien osallisuus toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa sekä varhaiskasvatuspalveluiden arvioimisessa on tärkeää ja sitä kehitetään edelleen. Jokaiselle lapselle tehdään yhdessä lapsen huoltajien kanssa henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, ja kaikki hoitopaikat tekevät toimintasuunnitelmansa huomioiden myös lasten Vasuissa nousseet tarpeet ja toiveet. Vasuja arvioidaan säännöllisesti, ja näin varmistetaan lapsikohtaisten tavoitteiden toteutuminen.

Tämä Haapajärven varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kanssa toimii kaikkien hoitopaikkojen toimintaa ohjaavana ja suuntaavana, ryhmien kasvatuskäsityksiä kokoavana ja yhtenäistävänä asiakirjana. Varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa toimintaa lapsi- ja perhelähtöisemmäksi sekä korostaa kaikkien lapsen lähipiirissä olevien aikuisten yhteistyön tärkeyttä.

Lapsella on oikeus leikkiä, ja leikin kautta kasvaa ja oppia. Tuntee iloa ja mielihyvää, tutustua ympäröivään maailmaan, luoda omia ystävyysuhteitaan ja muodostaa merkityksiä kokemastaan. Aikuisen tehtävä on varmistaa, että lapsi viihtyy, oppii ja kehittyy myönteisessä, kiireettömässä ja turvallisessa ilmapiirissä – niin kotona kuin varhaiskasvatuksessa.

Ollaan kaikki yhdessä tukena ja oppaina lapsen matkalla maailmaan!

Haapajärvellä 31.5.2019 Minna Hattunen, varhaiskasvatuksen johtaja

ESIPUHE	2
1 VARHAISKASVATUS.....	4
1.1 Lasten suusta	5
2 LEIKKI	6
3 HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ.....	7
3.1 Tutustuminen.....	7
3.2 Kohtaamisia.....	8
4 LAPSEN KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKI.....	9
4.1 Varhaiskasvatuksen palvelurakenne ja yhteistyötahot Haapajärvellä	10
4.1.1 Varhaiskasvatuksen palvelurakenne.....	10
4.1.2 Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	11
4.1.3 Lastenneuvola.....	11
4.1.4 Perhetyö.....	11
4.1.5 Puheterapeutti	12
4.1.6 Fysioterapia	12
4.1.7 Toimintaterapia	12
4.1.8 Vammaispalvelut.....	13
4.1.9 Perheneuvolapalvelut	13
4.1.10 Perhekeskustoiminta	14
4.1.11 Lapsiperheiden kotipalvelu.....	14
5 KIELTEN RIKAS MAAILMA.....	15
5.1 Kehittyvät kielelliset identiteetit	16
5.1.1 Vuorovaikutustaidot	16
5.1.2 Kielen ymmärtämisen taidot	16
5.1.3 Puheen tuottamisen taidot	16
5.1.4 Kielen käyttötaidot	17
5.1.5 Kielellinen muisti ja sanavarasto.....	17
5.1.6 Kielitietoisuus.....	17
6 ILMAISUN MONET MUODOT	18
6.1 Musiikki	18
6.2 Kuvallinen ilmaisu	19
6.3 Sanallinen ja kehollinen ilmaisu	19
7 MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME.....	20
7.1 Eettinen ajattelu.....	20
7.2 Katsomuskasvatus	20
7.3 Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus	20
7.4 Mediakasvatus	21
7.5 Eihän kiusata – ollaan kavereita.....	21
8 TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI.....	22
8.1 Ympäristökasvatus	22
8.2 Matemaattinen ajattelu	23
8.3 Teknologiakasvatus.....	23
9 KASVAN, LIIKUN JA KEHITYN.....	24
9.1 Liikkuminen	24
9.2 Ruokakasvatus.....	24
9.3 Terveys ja turvallisuus	25
10 PEDAGOGINEN DOKUMENTOINTI.....	26
11 TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN VARHAISKASVATUKSESSA	27

1 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on onnellinen lapsuus. Lapsella on oikeus olla lapsi ja hänellä on oikeus tulla hyväksytyksi omana itsenään. Lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan ja hänen persoonallista kehittymistään tuetaan. Varhaiskasvatuksessa perheiden kulttuurinen moninaisuus nähdään voimavarana ja se huomioidaan kaikessa toiminnassa.

Lapsella on oikeus turvallisiin ihmissuhteisiin, turvattuun kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Hänellä on oikeus turvalliseen ja terveelliseen ympäristöön, jossa voi leikkiä monipuolisesti, tulla ymmärretyksi ja kuulluksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti.

Varhaiskasvatus on välittämistä. Se toteutuu kokonaisuutena, jossa hoito, kasvatus ja opetus nivoutuvat toisiinsa. Varhaiskasvatus on pienen lapsen elämässä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lapsen yksilöllistä ja tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jossa lapsen leikillä on keskeinen merkitys. Varhaiskasvatuksessa tarvitaan huoltajien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteää yhteistyötä, jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden.

Varhaiskasvatuksen lähtökohtana on jokaisen lapsen yksilöllisyys, lapsen omat kiinnostuksen kohteet, vahvuudet, tarpeet ja tulevaisuuden näkymät. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa ja kasvatustalusteluissa syvennetään näihin asioihin liittyvää yhteistä tietoa ja tuntemusta lapsesta. Kasvatustalusteluissa lapsen huoltajat ja varhaiskasvattajat tuovat arvokkaan tietämyksen lapsesta molempien käyttöön ja näin auttavat kaikkia toimimaan johdonmukaisesti, lasta kuunnellen, kunnioittaen ja ymmärtäen.

Osallisuudessa lapsi tuntee tulleen kuulluksi ja että hänen sanoillaan on merkitystä. Kyse on pienistä arjen teoista, joilla on kuitenkin suuri merkitys lapsen elämässä. Luottamus lapsen ja varhaiskasvattajan välillä luo perustan osallisuuden syntymiselle.

Visio:

Arki rakennetaan lapsen ja perheen kanssa yhteistyössä

Arvoperusta ja oppimiskäsitys:

”Lapsen parhaaksi sydämellä, taidolla ja rakentavalla yhteistyöllä”

1.1 Lasten suusta

Arvot = arvuuttelu

Visio = tuuliviiri

Varhaiskasvatus = varakasvatus - joku kasvattaa varalta

Vasu = vasara ja fasaani

Osallisuus = osallistumista, vaikkapa kilpailuun

Tasa-arvo = lotossa arvotaan

Vuorovaikutus = että vaihtuu lääkärissä vaikka toisen vuoro

Leikki = leikkii toisen kanssa, jos haluaa leikkiä yksin

Yhteistyö = jos on mennyt jotain rikki jostain tapahtumasta, niin yhteistyöllä menee nopeammin

Tuen tarve = jos on murtunut jalka...nii toinen voi auttaa käveleä

Monikulttuurisuus = joku maa ja että siinä maassa asuu jotain ihmisiä

Kuunteleminen = et kaikki menee pois niinku korvan edestä

Arviointi = arvaa vaikka et mikä päivä tänään on

Oppiminen = oppii jotain tärkeää, voi opettaa myös toista...että jonkun vaikkon asian oppii

Vaikuttaminen = semmosta, jos tekee jottai kivvaa ja toinen näkkee sen, niin se toinen voi tehdä sen saman

2 LEIKKI

Leikki on keskeinen työtapa varhaiskasvatuksessa, sillä se edistää lapsen hyvinvointia ja kehitystä. Siinä yhdistyvät keskeiset oppimista edistävät elementit: innostus, yhdessä tekeminen ja omien taitojen haastaminen. Henkilöstön ja lasten sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus luovat perustan ajattelun ja kielen kehitykselle sekä kehittyville leikkitaidoille. Lapset havainnoivat, kokeilevat ja oppivat yhteisön sääntöjä leikissä. Ryhmässä leikkiessään lapset oppivat säätämään tunteitaan ja tahtomistaan sekä huomioimaan toisten ihmisten näkökulmia. Leikki on siis tärkeä kehityksen ja oppimisen kannalta, mutta leikillä on myös arvo itsessään, sillä se on lapselle tapa olla ja elää sekä hahmottaa maailmaa.

Henkilöstön tehtävänä on luoda muunneltava leikkiympäristö, joka tukee oppimista ja kehitystä sekä mahdollistaa lapsen luovan ja kehittyvän leikin. Leikkiympäristö rakentuu henkilöstön havainnointien sekä lasten toiveiden ja mielenkiinnon kohteiden mukaisesti. Leikkiympäristön rakentamisessa ja leikin ymmärtämisessä merkittävä rooli henkilöstölle on myös sen hetkisen lasten kulttuurin ja lapsille suunnatun median tunteminen.

Jokaisella lapsella on oltava mahdollisuus olla osallisena yhteisissä leikeissä omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti. Tämä edellyttää henkilöstöltä ammattitaitoa ja herkkyyttä tunnistaa, milloin leikki tarvitsee kannattelua ja ohjausta. Aikuinen on läsnä ja kiinnostunut leikistä, kuitenkin niin että leikki säilyy edelleen luontevana ja lapsilähtöisenä. Henkilöstön läsnäolo luo turvallisen ilmapiirin, ennaltaehkäisee ristiriitoja sekä tukee lasten välistä vuorovaikutusta.

Kasvattajan on mahdollistettava pitkäkestoiselle leikille aikaa, rauhaa ja tilaa sekä sopivia leikkivälineitä ja materiaaleja. Pitkäkestoinen leikki on myös merkittävä osa projektityöskentelyä, jossa aikuinen ja lapsi ihmettelevät ja oppivat yhdessä sekä jakavat kokemuksen, tekemisen ja leikin ilot.

3 HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. Yhteistyön tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lapsen terveellisen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen.

Kasvatusyhteistyössä olennaista on luottamuksen rakentaminen, tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus. Lapsen huoltajia osallistetaan varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Varhaiskasvatuksen arkea tehdään näkyväksi monin eri tavoin, jolloin huoltajien on helpompi olla osallisena..

3.1 Tutustuminen

”Se on äärettömän ihana juttu, että sieltä hoidosta tulee se uusi hoitotäti käymään meillä kotona ennen hoidon alottamista koska siitä vain tulee se ”turvatäti” siellä hoidossa lapselle.”

– Äiti, ”Merkittävä kokemus päiväkodissa tai perhepäivähoidossa”

Hoidon alkaessa yksi ryhmän varhaiskasvattajista nimetään lapsen hoidon aloituksen tukijaksi. Perheelle tarjotaan mahdollisuutta kotikäyntiin. Kotikäynnin tarkoituksena on tutustua lapseen hänen kotiympäristössään. Kotikäynnillä huoltajat kertovat lapsesta ja hänen kiinnostuksen kohteistaan. Varhaiskasvattaja kertoo hoitopaikan toiminnasta sekä tarjoaa mahdollisuutta tutustumiskäynteihin hoitopaikassa. Hoitopaikassa voi halutessaan käydä useammankin kerran. Tutustumiskäynnillä sekä hoitosuhteen alkaessa tuttu varhaiskasvattaja on vastaanottamassa ja opastamassa lasta sekä huoltajia.

”Minua äitinä tietenki hirvitti viedä minun ainokaista pikkuista juuri ja juuri vuoden täyttäneyttä rakkauspakkausta vieraalle tädille vieraaseen ympäristöön hoitoon koko päiväksi. Yllättävästi se rauhoitti minun mieltä, että hoitotäti kävi meillä kotona ensin tutustumassa meihin ja lapsen kotiympäristöön, missä käytiin meidän päivän rutiineja läpi ja sain kysellä hoitotädiltä kaikkia mieltä painavia asioita. Vuorostaan saimme luvan käydä niin monta kertaa hoitotädin luona kun tunsimme tarvitsemamme ja kerran kävimmekin siellä tutustumassa. Heti tuli niin kotoinen fiilis että hyvillä mielin saimme aloitella hoidon.”

– Äiti, ”Merkittävä kokemus päiväkodissa tai perhepäivähoidossa”

3.2 Kohtaamisia

Päivittäiset kohtaamiset huoltajien kanssa ovat tärkeä yhteistyön muoto. Niissä keskustellaan lapsen päivän tapahtumista ja lapsen kehityksestä. Mahdollisista huolenaiheista on myös hyvä keskustella. Huoltajien ja varhaiskasvattajien havainnot ja keskustelut lapsesta luovat pohjan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiselle.

”Lapsi nauttii pienen ryhmän tutuista hoitajista, jotka ovat erinomaisesti huomioineet toiminnassa lapsen erityistarpeet, kuten kuivan ihon rasvauksen. Päiväkodin henkilökunta tuntuu aidosti kiinnostuneelta lapsen hyvinvoinnista, ja kanssakäyminen heidän kanssa on ollut hyvin välitöntä.”

- Äiti, ”Merkittävä kokemus päiväkodissa tai perhepäivähoidossa”

Laadimme yhdessä huoltajien kanssa Lapsen Varhaiskasvatussuunnitelman (vasu). Vasu-keskusteluissa käsitellään muun muassa lapsen sen hetkistä kasvua, kehitystä ja oppimista sekä mahdollisia tuen tarpeita. Samalla keskustellaan yhdessä varhaiskasvatustoiminnan tavoitteista ja huoltajien ideoista, toiveista ja odotuksista. Lapsen vasu päivitetään vähintään kerran vuodessa, yleensä toimintakauden alussa.

Lapset puheeksi -keskustelua tarjotaan Haapajärvellä sinä vuonna, kun lapsi täyttää kolme vuotta. Keskustelussa kartoitetaan lapsen elämän vahvuudet ja haavoittuvuudet. Keskustelun pohjalta tehdään lapsen hyvinvoinnin tueksi suunnitelma, joka liitetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Ennen 4 -vuotiaan neuvolatarkastusta täytetään lapsesta havainnointikaavake, joka on suunniteltu ja laadittu yhteistyössä neuvolan kanssa. Kaavakkeessa on osiot täytettäväksi sekä kotona että varhaiskasvatuksessa. Tarvittaessa voidaan järjestää keskusteluhetki huoltajien kanssa. Perhe vie nelivuotishavainnointikaavakkeen mukanaan neuvolaan.

Lapsen siirtyessä esikouluun huoltajien kanssa käydään tiedonsiirtokeskustelu, jossa kartoitetaan lapsen kehityksen ja oppimisen taitoja ja valmiuksia. Tiedonsiirtokaavakkeet lähetetään keväällä lapsen esiopettajalle.

4 LAPSEN KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKI

Jokainen lapsi tarvitsee kehittyäkseen ja oppiakseen myönteisen ilmapiirin. Siihen kuuluu kehu, kannustus, rohkaiseminen ja positiivinen palaute.

Mikäli varhaiskasvattajalla nousee huoli lapsen kehityksestä tai kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista, huoli otetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa puheeksi lapsen huoltajan kanssa. Tuen tarpeen ilmetessä lapselle järjestetään tukitoimia hoitopaikkaan tai muulla tavoin yhteistyössä eri asiantuntijoiden kanssa. Useimmiten tuen tarpeessa oleva lapsi on päiväkodissa. Monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus; on tärkeää, että asiantuntijat tukevat perhettä myös kotiympäristössä.

Varhaiskasvatus tekee moniammatillista yhteistyötä varhaiserityisopettajan, puheterapeutin, toimintaterapeutin, perhetyön ja lastensuojelun, perheneuvolan psykologin ja lastenneuvolan terveydenhoitajan kanssa.

Lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma, johon kirjataan tuentarpeet. Suunnitelma tarkastetaan vähintään kerran vuodessa tai aina tarvittaessa. Tuen vaikuttavuutta lapseen arvioidaan säännöllisesti tiimissä ja suunnitelmaa muutetaan tarvittaessa.

Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen tuen tarve arvioidaan yhteistyössä lapsen huoltajien, esiopettajan ja/erityisopettajan kanssa. Myös hoitopaikan vaihtuessa tuen jatkuvuus varmistetaan.

4.1 Varhaiskasvatuksen palvelurakenne ja yhteistyötahot Haapajärvellä

4.1.1 Varhaiskasvatuksen palvelurakenne

Haapajärven kaupungin varhaiskasvatus on osa sivistyspalveluiden organisaatiota. Varhaiskasvatuspalveluiden kokonaisuudesta sekä päiväkotia Satulaaksen toiminnasta vastaa varhaiskasvatuksen johtaja. Päiväkodin johtaja vastaa päiväkotia Satakielestä ja päiväkotia Kartanosta. Varhaiskasvatuksen ohjaaja vastaa perhepäivähoidosta. Lisäksi varhaiskasvatuksen palvelusihteeri hoitaa varhaiskasvatuksen laskutuksen.

Perheillä on valittavanaan hoitomuotoina perhepäivähoito tai päiväkotihoito.

Perhepäivähoitoa järjestetään hoitajan kotona tapahtuvana perhepäivähoitona.

Perhepäiväkodissa voidaan samanaikaisesti järjestää varhaiskasvatusta enintään neljälle lapselle mukaan luettuina perhepäivähoitajan omat lapset, jotka eivät vielä ole perusopetuksessa. Lisäksi voidaan järjestää varhaiskasvatusta yhdelle esiopetusta saavalle lapselle. Perhepäivähoitajia on sekä keskustaajamassa että sivukylillä.

Päiväkotia Satakieli on tarkoitettu 1 - 5 –vuotiaille lapsille (87 paikkaa). Päiväkodissa toimii viisi ryhmää. Poutapilvet ja Pikkupisarat ovat pienten ryhmiä eli lapset ovat iältään 1 - 3 –vuotiaita. Molemmissa ryhmissä on 12 paikkaa. Elosalamat, Viimavarsat ja Suvituulet ovat isompien lasten ryhmiä eli 3 - 5 –vuotiaita. Näissä ryhmissä on jokaisessa 21 paikkaa.

Päiväkotia Kartano on 0 - 6 –vuotiaille lapsille tarkoitettu vuorohoitopäiväkotia. Aukioloaika määräytyy lasten hoidon tarpeen mukaisesti. Päiväkodissa on kaksi ryhmää; Hippiäiset on pienten ryhmä ja Peukaloisissa ovat yli kolmevuotiaat lapset.

Päiväkotia Satulaaksossa on kolme ryhmää. Reppuleissa järjestetään esiopetuksessa olevien lasten aamu- ja iltapäivähoito. Vekkuleiden ja Touhuleiden ryhmiin sijoitetaan 20-tuntisen varhaiskasvatusoikeuden piiriin kuuluvat lapset.

4.1.2 Varhaiskasvatuksen erityisopettaja

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (veo) kulkee varhaiskasvatuksen henkilökunnan rinnalla tunnistamassa ja arvioimassa lasten tuen tarpeita yhteistyössä vanhempien ja muiden kuntouttavien tahojen kanssa. Tuettavia osa-alueita ovat tunne-elämän ja sosiaalisen kehityksen osa-alue, kielellinen sekä tiedollinen ja taidollinen osa-alue sekä motoriset taidot. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tavoin varhaiskasvatuksen erityisopettaja havainnoi ja seuraa lasten kehitystä aktiivisesti sekä suunnittelee tarpeenmukaisia tukitoimia ja kuntoutusta hyödyntäen monialaista yhteistyötä.

4.1.3 Lastenneuvola

Neuvolapalvelut on suunnattu lasta odottavalle ja lapsen syntymän jälkeen lapselle ja hänen perheelleen siihen saakka, kun lapsi aloittaa koulun. Lastenneuvolan tavoitteena on turvata jokaisen lapsen paras mahdollinen terveys ja tukea vanhemmuutta ja parisuhdetta, jotta lapsella olisi mahdollisimman hyvät edellytykset kasvuun ja terveeseen kehitykseen. Lasten terveysneuvontaa tekevät terveydenhoitaja ja lääkäri yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa.

Vastaanottokäyntien ja kotikäyntien määrät vaihtelevat lapsen ja perheen yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden mukaan. Laajoissa terveystarkastuksissa huomioidaan koko perheen terveys ja hyvinvointi. Laajaan terveystarkastukseen sisältyy terveydenhoitajan ja lääkärin tekemä tarkastus.

Lastenneuvolassa laajoja terveystarkastuksia on kolme ja ne ovat 4 kuukauden, 18 kuukauden ja 4-vuotiaan lapsen terveystarkastus, johon kuuluu myös varhaiskasvatuksessa tai kerhossa täytetty osio lastentarhanopettajan/omahoitajan arvio lapsen kehityksestä ja keskustelut vanhempien kanssa. Neuvolavastaanotoilla keskustellaan mm. perheen elintavoista ja voimavaroista, lisäksi vanhemmat voivat ottaa puheeksi muita itselleen tärkeitä asioita. Lapsi voidaan ohjata tarvittaessa puheterapeutille tai toimintaterapeutille sekä jatkotutkimuksiin neuvolalääkärin kautta.

4.1.4 Perhetyö

Neuvolan perhetyö on sosiaalihuoltolain 14 § mukaista perhetyötä, joka on matalan kynnyksen palvelu. Perhetyön avulla perheet saavat varhaisessa vaiheessa tukea esimerkiksi

jaksamiseen, vanhemmuuteen tai lapsen kehitykseen. Perhetyötä ja muita mahdollisia sosiaalipalveluita toteutetaan suunnitelmallisesti yhteistyössä vanhempien kanssa pääsääntöisesti perheen kotona. Käytännössä perhetyö voi olla keskustelua kasvatukseen, vanhemmuuteen ja lapsen kehitykseen liittyvissä asioissa sekä vanhempien ohjausta ja tuke- mista arjen toiminnoissa. Perhetyö ei ole kotipalvelua, vaan yhdessä perheen kanssa teh- tävää tavoitteellista työskentelyä. Perhetyöstä laaditaan perheen kanssa perhetyön sopi- mus ja suunnitelma. Suunnitelmaa tarkistetaan yhdessä perheen kanssa sovitusti. Perhe- työ on perheelle maksutonta. Perhetyötä voi hakea ottamalla yhteyttä PPKY Selänteen palveluohjaajaan.

4.1.5 Puheterapeutti

Puheterapeutti tutkii ja kuntouttaa kielen, puheen ja äänen häiriöitä. Puheterapeuttiin ote- taan yhteyttä silloin, kun jokin lapsen kielenkehityksessä aiheuttaa huolta. Tällaisia asi- oita ovat esimerkiksi puheen viivästyminen, epäselvyys tai ongelmat ohjeiden ymmärtä- misessä. Puheterapeutti tekee havaintojen ja kielellisten testien perusteella arvionsa sekä määrittelee kuntoutuksen tarpeen. Arvion perusteella suunnitellaan yhdessä lapsen van- hempien kanssa jatkotoimenpiteet, joita ovat ohjauksellisen tai säännöllisen puheterapian aloittaminen. Joskus päädytään antamaan lapselle lisää kypsymisaikaa ja toisinaan taas hän tarvitsee jatkotutkimuksia. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa muiden lasta hoitavien tahojen, kuten neuvolan ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan, lääkärin, psykologin, toi- minta- ja fysioterapeutin kanssa.

4.1.6 Fysioterapia

Lapsi voi ohjautua fysioterapiaan neuvolan tai erikoissairaanhoidon lähettämänä sekä huoltajien aloitteesta. Fysioterapeutti auttaa lasta ja perhettä eri ikävaiheissa ja eri tilan- teissa. Lapsi voi ohjautua fysioterapiaan, mikäli ilmenee huoli lapsen motorisesta kehi- tyksestä tai jos lapsella on kipuja. Lapsi voi myös tarvita kuntoutusta tapaturman jälkeen. Fysioterapeutti tekee yhteistyötä lapsen huoltajien kanssa.

4.1.7 Toimintaterapia

Toimintaterapia-arviossa kartoitetaan lapsen kehityksen osa-alueita (mm. kädentaidot, liikkuminen, havaitseminen, leikkitaidot, aistitiedon säätely), joita hän tarvitsee arjen

tilanteissa toimimiseen. Arvioon lapsi voi tulla joko lääkärin läheteellä tai jonkun muun terveydenhuollon ammattilaisen suosituksesta.

Mikäli jollakin taitoalueella havaitaan tuentarvetta, vahvistetaan taitoja toimintaterapiassa yksilöllisesti asetettujen tavoitteiden mukaisesti, leikin ja toiminnallisten menetelmien kautta. Terapia toteutuu joko vastaanotolla tai lapsen omassa toimintaympäristössä. Toimintaterapeutti miettii lisäksi yhdessä vanhempien ja päivähoidon henkilökunnan kanssa keinoja tukea lapsen kehitystä arjen tilanteissa.

4.1.8 Vammaispalvelut

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen vammaispalvelut antavat palveluita vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuoltolain perusteella. Kuntouttavan päivähoidon tavoitteena on tukea lapsen kehitystä, lisätä osallisuutta, turvata lapsen tarvitsema hoito ja huolenpito sekä edistää hänen suoriutumistaan päivittäisistä toiminnoista. Vammaispalvelut osallistuvat kuntouttavan päivähoidon järjestämiseen toteuttamalla portaat-varhaiskasvatusohjelman ohjausta ja osallistumalla alansa asiantuntijana moniammatilliseen työryhmään, jossa laaditaan ja tarkastellaan yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa kuntouttavan päivähoidon tavoitteita ja niiden toteutumista. Lisäksi vammaispalveluiden työntekijät antavat tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen henkilökunnalle tietoa ja konsultaatiota vammaisuuteen ja kehitysvammaisuuteen liittyvissä erityiskysymyksissä.

4.1.9 Perheneuvolapalvelut

Palvelumme on tarkoitettu lapsille, nuorille ja heidän perheilleen sekä lasten ja nuorten parissa työskenteleville.

Perheneuvola antaa tukea esimerkiksi silloin, kun haluat keskustella lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvistä asioista. Perheneuvolaan voi hakeutua myös, jos perheessä on äkillisiä muutoksia tai vanhemmat harkitsevat avioeroa tai eroon liittyvät asiat huolestuttavat. Teemme vanhempien luvalla yhteistyötä varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa ja tarvittaessa käymme myös lapsen hoitopaikassa.

Palvelumme ovat maksuttomia eikä lähetettä tarvita. Ajanvaraus tapahtuu jättämällä yhteystiedot palvelusihteerille, minkä jälkeen hoitotyöntekijä ottaa suoraan sinuun yhteyttä ja tekee hoidontarpeen arvioinnin.

4.1.10 Perhekeskustoiminta

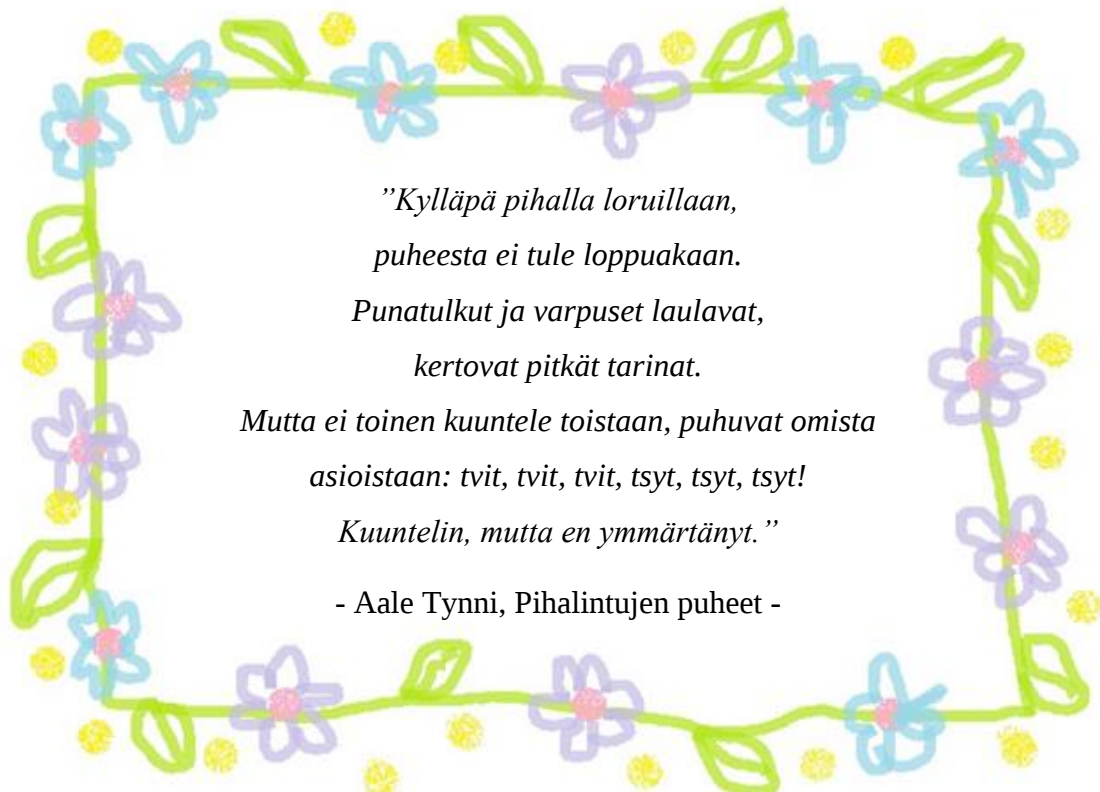
Perhekeskukset ovat niin sanottuja matalan kynnyksen perhepalveluita; tavoite on, että perhekeskustoimintaan on helppo tulla yhdessä koko perheen kanssa. Perhekeskusten tiloissa toimii PPKY Selänteen eri toimijoiden (mm. neuvolat, lastensuojelu, vammaispalvelu) sekä MLL:n järjestäminä lasten kerhoja, perhekerho, lapsiparkki, perhekahvila sekä erilaisia vertaisryhmiä ja tapaamisia, jotka tukevat perheitä oikea-aikaisesti erilaisissa perheen arjen, jaksamisen ja vanhemmuuden kysymyksissä. Perhekeskuksen ammattilaiset kuuntelevat ja antavat tarvittaessa apua ja neuvoja huoltajien pulmissa. Tarkempaa tietoa perhekeskusten toiminnasta löytyy PPKY Selänteen nettisivuilta.

4.1.11 Lapsiperheiden kotipalvelu

Sosiaalihuoltolain mukaan kotipalveluilla tarkoitetaan asumiseen, henkilökohtaiseen hoivaan ja huolenpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen sekä muuhun elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista tai niissä avustamista. Lapsiperheiden kotipalvelu on joko tilapäistä tai määräaikaista ja säännöllistä.

Tilapäistä kotipalvelua voi saada ennakoitavissa olevaan avun tarpeeseen, kuten esim. vanhemman terapiakäynti. Tilapäisen kotipalvelun avun tarve arvioidaan tapauskohtaisesti.

Määräaikaista, säännöllistä kotipalvelua voi saada, kun perhe tarvitsee tukea selvitäkseen arkeen liittyvien asioiden hoidosta esim. vaikean elämäntilanteen tai äkillisten elämänmuutosten vuoksi. Määräaikaista, säännöllistä kotipalvelua haetaan lapsiperheiden kotipalveluhakemus-lomakkeella, mikä löytyy Selänteen nettisivuilta. Kotipalvelun myöntämisestä tehdään kirjallinen päätös. Tarkempaa tietoa lapsiperheiden kotipalvelusta löytyy PPKY Selänteen nettisivuilta.

5 KIELTEN RIKAS MAAILMA

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Kielen avulla lapsi ottaa haltuun erilaisia tilanteita sekä toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Kielen avulla lapsi myös ilmaisee itseään ja hankkii tietoa. Kun lapsen kielelliset taidot kehittyvät, hänelle avautuu uudenlaisia mahdollisuuksia muun muassa aktiiviseen vaikuttamiseen ja osallisuuteen.

Varhaiskasvatuksessa huomioidaan, että lapsi kasvaa erilaisissa kielellisissä ympäristöissä. Kodeissa voidaan käyttää useita eri kieliä ja kielen käyttötavat sekä vuorovaikutus vaihtelevat. Tätä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta tuetaan yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa.

5.1 Kehittyvät kielelliset identiteetit

Kielen oppimisen kannalta on tärkeä tiedostaa, että saman ikäiset lapset voivat olla eri vaiheissa kielen kehityksen eri osa-alueilla. Kielelliset identiteetit kehittyvät, kun lapsia ohjataan ja tuetaan kielellisten taitojen ja valmiuksien keskeisillä osa-alueilla.

Kehittyvät kielelliset identiteetit:

- Vuorovaikutustaidot
- Kielen ymmärtämisen taidot
- Puheen tuottamisen taidot
- Kielen käyttötaidot
- Kielellinen muisti ja sanavarasto
- Kielitietoisuus

5.1.1 Vuorovaikutustaidot

Kielen kehitykselle luodaan perustaa hyvien vuorovaikutuskokemusten kautta. Aikuisen aktiivinen läsnäolo sekä lapsen sanattomiinkin viesteihin reagoiminen on keskeistä. Vuorovaikutustaitojen kehittymistä tuetaan kannustamalla lasta kommunikoimaan toisten lasten ja henkilöstön kanssa.

5.1.2 Kielen ymmärtämisen taidot

Toiminnan sanallistaminen ja keskusteleminen tukevat lapsen sanavaraston kehittymistä. Arjessa lapselle nimetään esineitä ja asioita. Lapselle puhutaan selkeästi sekä kerrotaan ohjeet lyhyesti. Päivittäisten rutiinien sekä lorujen ja laulujen toistaminen tukevat puheen kehittymistä ja sanavaraston laajentumista. Apuna käytetään myös kuvia, esineitä ja tukiviittomia.

5.1.3 Puheen tuottamisen taidot

Lasten puheen tuottamisen taitoja tuetaan lukemalla, laulamalla, loruttelemalla, saduttamalla ja tarinoimalla. Lapsia rohkaistaan puhumaan erilaisissa tilanteissa. Vähitellen kiinnitetään huomiota myös äänensävyihin ja äänenpainoihin.

5.1.4 Kielen käyttötaidot

Lasten kielen käyttötaitoja ohjataan ja kielen käyttöä pohditaan yhdessä lasten kanssa eri tilanteissa. Tavoitteena on tilannetietoisien kielen käytön vahvistuminen. Lapsen kanssa harjoitellaan kerrontaa, puheen vuorottelua ja kuuntelua. Lasten kanssa harrastetaan yhdessä myös sanaleikkejä, riimittelyä ja kielellä leikittelyä. Lapsen kielen käyttötaitoja vahvistavat monipuolisiin teksteihin ja lastenkirjallisuuteen tutustuminen.

5.1.5 Kielellinen muisti ja sanavarasto

Lapsen kielellinen ilmaisu monipuolistuu sanavaraston ja kielellisen muistin laajentuessa. Tätä tuetaan mm. loruilla, laululeikeillä, kielellä leikittelyllä ja asioiden nimeämisellä. Varhaiskasvatuksessa lapselle annetaan aikaa keskusteluille, lukemiseen sekä tarinoiden kerrontaan. Näin lapsi voi pohtia sanojen ja tekstien merkityksiä sekä opetella uusia käsitteitä.

5.1.6 Kielitietoisuus

Lapsen kielitietoisuus kehittyy, kun lapsen kiinnostusta puhuttua ja kirjoitettua kieltä kohtaan lisätään. Vähitellen lapsen mielenkiintoa ohjataan myös lukemiseen ja kirjoittamiseen. Tutkittaessa ja havainnoidessa kieltä lapsen huomio suunnataan kielen muotoihin ja rakenteisiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äänteisiin.

6 ILMAISUN MONET MUODOT

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa lasta eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Ilmaisun eri muotoihin tutustutaan erilaisia työtapoja käyttäen sekä hyödyntäen oppimisympäristöjä ja lähiympäristön kulttuuritarjontaa.

Lapselle on luontaista ilmaista itseään kokonaisvaltaisesti ja käyttämällä ilmaisun eri muotoja luovasti yhdistellen. Ilmaisun eri muodot tarjoavat lapselle keinoja kokea ja hahmottaa maailmaa heitä kiinnostavalla ja innostavalla tavalla. Lapsen oppimisvalmiudet kehittyvät kun hän pääsee tutkimaan, tulkitsemaan, oivaltamaan ja ilmaisemaan itseään. Lasta kannustetaan kertomaan ideoistaan, työskentelystään ja niihin liittyvistä erilaisista kokemuksista. Lapsen osallisuus, ideat, toiveet ja lapsilähtöisyys huomioidaan myös toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, samoin ajankohtaiset teemat ja vuodenajat. Lisäksi teemme yhteistyötä eri paikallisten toimijoiden, kuten seurakunnan, kulttuuripalveluiden ja musiikkiopiston kanssa.

Aikuisen tulee olla aidosti kiinnostunut ja innostunut asioista, jotta lapsen mielenkiinto voi herätä. Tärkeää on ohjata ja tukea lapsia ilmaisussa, jotta jokaisella olisi mahdollisuus ilmaisemiseen ikätasosta tai taidoista riippumatta. Tämän lisäksi oppimisympäristöjen esteettisyys, innostavuus sekä saatavilla olevat monipuoliset välineet ja materiaalit ovat merkityksellisiä ilmaisumuotoihin tutustuttaessa.

6.1 Musiikki

Lapsen valmiudet hahmottaa musiikkia kehittyvät leikinomaisen musiikillisen toiminnan kautta. Jokaisella tulee olla mahdollisuus iloita musiikista ja kehittää leikin sekä elämysten avulla musiikillisia perusvalmiuksiaan. Loruilu ja laulaminen kuuluvat osaksi päivittäistä toimintaa yhdistämällä sitä arjen eri toimintoihin, kuten pukeutumis- ja siirtymätilanteisiin. Arjessa musiikillista ilmaisua tapahtuu myös soittamisen, tanssimisen, musiikin kuuntelun, musiikin mukaan liikkumisen ja kehosoitamisen kautta.

6.2 Kuvallinen ilmaisu

Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on herättää lapsen kiinnostus kuvataiteeseen, visuaaliseen kulttuuriin sekä kulttuuriperintöön. Tavoitteena on myös edistää lapsen luovuutta tukemalla ja rohkaisemalla lapsen omaa ilmaisua.

Hyviä keinoja tähän ovat piirtäminen, maalaaminen, muovaileminen, rakentelu sekä as-karteleminen. Tekemisen kautta lapsi oppii luottamaan omiin kykyihinsä, käyttämään mielikuvitustaan sekä nauttimaan ja ihastelemaan omia ja toisten teoksia. Näiden lisäksi tutustumme myös opettavaisiin mediasisältöihin sekä erilaisiin rakennettuihin ja luonnontilaisiin ympäristöihin. Kädentaitoja harjoitellaan pienen lapsen kanssa helppokäyttöisillä työvälineillä ja isomman lapsen kanssa tehtävät monipuolistuvat ja itsenäinen harjoittelu lisääntyy.

6.3 Sanallinen ja kehollinen ilmaisu

Sanallisen ja kehollisen ilmaisun tavoitteena on, että harjoitukset ja leikit tarjoavat lapselle mahdollisuuden monipuoliseen ilmaisuun, viestintään sekä kielelliseen ja keholliseen kokemiseen. Arjessa sanallista ja kehollista ilmaisua harjoitellaan ohjatun toiminnan sekä vapaan leikin kautta. Toiminnassa hyödynnetään mm. lasten kirjallisuutta, sanataidetta, teatterin eri muotoja, tanssia ja sirkusta. Näiden avulla vahvistetaan kykyä muodostaa mielikuvia, rikastuttaa kieltä ja elävöittää ilmaisua. Sadut ja tarinat innostavat lasta omien tarinoiden kertomiseen ja esittämiseen. Toiminnan toteutuksessa tärkeää on harjoitella esiintyjänä ja katsojana olemista. Lapsen kokemusten, havaintojen ja mielikuvituksen pohjalta esiinnousseita asioita työstetään yhdessä aikuisen kanssa.

7 MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME

Kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksen, hänen elinpiirinsä laajenee ja lapsi kohtaa erilaisia tapoja toimia ja ajatella. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lapsen valmiuksia ymmärtää lähiympäristön monimuotoisuutta ja harjoitella eri tapoja toimia uusissa tilanteissa.

7.1 Eettinen ajattelu

Lapsen kanssa käsitellään ja pohditaan yhdessä ryhmän sääntöjä sekä lasta askarruttavia eettisiä kysymyksiä eri aiheista, kuten ystävydestä, oikean ja väärän erottamisesta, oikeudenmukaisuudesta, pelosta, surusta ja ilosta. Lapsen ihmettelylle annetaan tilaa ja hänen kanssaan pohditaan mieltä askarruttavia kysymyksiä. Asioita käsitellään satujen, musiikin, pöytäteatterin, vierailujen, sadutuksen ja leikin kautta niin, että lapsi tuntee olonsa turvallisiksi ja hyväksytyksi.

7.2 Katsomuskasvatus

Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan erilaisia uskontoja, katsomuksia ja niihin liittyviä juhlia sekä perinteitä. Teemme yhteistyötä lapsen huoltajien kanssa jokaisen perheen taustaa, katsomusta ja arvoja kuunnellen sekä kunnioittaen.

7.3 Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus

Menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta pohtimalla voidaan suunnata lapsen mielenkiintoa niin historiallisiin asioihin kuin tulevaisuuden rakentamiseen. Tarkastelemme myös lapsen kasvuympäristön moninaisuutta, jotta lapsi ymmärtää että ihmiset ovat erilaisia mutta samanarvoisia.

Luomme lapselle mahdollisuuksia tutustua ja eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Nykyhetkeä tarkastellaan lasta kiinnostavien ja elinympäristön ajankohtaisten asioiden kautta. Leikin avulla voimme miettiä myös tulevaisuutta.

7.4 Mediakasvatus

Mediakasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään. Lapsen kanssa tutustutaan median eri muotoihin ja lisäksi kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisessa ympäristössä leikkien, pela-
ten, valokuvaten ja saduttaen. Lapsen elämään liittyvää mediasisältöä ja sen todenmukai-
suutta pohditaan yhdessä lapsen kanssa.

7.5 Eihän kiusata – ollaan kavereita

Varhaiskasvattajat ovat sitoutuneet työskentelemään kiusaamisen ehkäisemiseksi ja niin fyysiseen kuin psyykkiseenkin kiusaamiseen puututaan aina. Fyysinen kiusaaminen il-
menee muun muassa tönimisenä, raapimisena ja puremisena. Psyykkistä kiusaamista on
nimittely, arvosteleminen, ulkopuolelle jättäminen, tahallinen ärsyttäminen ja hännämi-
nen. Varhaiskasvatuksessa kiusaamista ehkäistään luomalla turvallinen ilmapiiri ryh-
mään sekä vahvistamalla vuorovaikutustaitoja.

Aikuinen on aina läsnä ja havainnoi lasten leikkiä niin sisällä kuin ulkona sekä ennakoi
tilanteita. Arjen sujumiseksi sovimme yhdessä lasten kanssa säännöt ja käymme niitä
säännöllisesti läpi.

Kiusaamistilanteet käsittelemme lasten kanssa keskustelemalla ja tarvittaessa myös ku-
vien avulla. Opettelemme pyytämään ja antamaan anteeksi. Kiusaamisesta kerromme
aina osapuolten huoltajille ja keskustelemme avoimesti tapahtuneesta heidän kanssaan.

8 TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI

Luonto antaa lapselle elämyksiä ja kokemuksia eri vuodenaikoina. Ohjaamme lapsia kunnioittamaan luontoa, sen kasveja ja eläimiä. Ympäristökasvatuksella edistetään kestävään elämäntapaan kasvamista sekä siinä tarvittavien taitojen harjoittamista.

8.1 Ympäristökasvatus

Tutkimme ja havainnoimme ympäristöämme ja lähiluontoa ympäri vuoden eri aistein. Keväällä luonnon herätessä seuraamme kevään ensi merkkejä, kuten lumen sulamista, muuttolintujen paluuta ja kasvien nousemista. Kesällä opettelemme ja tunnistamme uusia kasveja ja hyönteisiä sekä nautimme eri sääilmiöistä. Syksyllä herkuttelemme kesän sadolla ja seuraamme luonnon valmistautumista talveen. Teemme huomioita päivän lyhenemisestä ja valon vähenemisestä. Seuraamme muuttolintujen lähtöä, luonnon ruskaa ja ilmojen viilenemisestä. Talvella lapset iloitsevat ensilumen tulosta ja lumileikeistä kaikin aistein. Ihmettelemme ja havainnoimme lasten kanssa mitä pakkanen saa luonnolle aikaan.

”Se että hoidossa kaikki on ”omakotimaista” on ihan huippua. Kierrätetään ja seurataan luontoa, ollaan ulkona, leikitään. Eletään juhlia ja vuodenaikoja niin kyllä vieddään aamuisin hyvillä mielin hoitoon ja pääasia että lapsi tykkää myös.”

– Äiti, ”Merkittävä kokemus päiväkodissa tai perhepäivähoidossa”

Retkillä luontoon lapset havainnoivat luonnonilmiöitä, kasveja ja eläimiä. Näistä haemme yhdessä tietoa ja keskustelemme, opimme ja ihmettelemme. Opetamme retkillä vastuullisuutta ja luonnon kunnioittamista esim. tuomalla retkelle viedyt roskat pois. Retkillä opitaan nauttimaan luonnosta ja lapsen suhde luontoon vahvistuu.

Ohjaamme lapsia kestävään elämäntapaan ruokailuun liittyvällä vastuullisuudella, energian säästämällä sekä jätteiden vähentämisellä. Näiden asioiden kautta lapsi oppii arvostamaan maapallon hyvinvointia.

8.2 Matemaattinen ajattelu

Lapsi oppii ja oivaltaa matematiikkaa ja sen osa-alueita arjen tilanteissa, leikeissä ja eri toiminnoissa. Toiminnassa huomioimme lapsen iän ja kehityksen. Aikakäsitteitä opimme keskustelemalla ja havainnoimalla esimerkiksi päivämääriä, viikonpäiviä, kuukausia ja vuodenaikoja.

Leikkien ja lorujen avulla lapsi oppii käsitteitä, vastakohtia, lukumääriä ja numeroita. Geometrista hahmottamista harjoitellaan palapeliin, legoilla rakentelun, muovailun ja askartelun avulla.

8.3 Teknologiakasvatus

Opetamme lapsia tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan. Ohjaamme lapsia havainnoimaan ympäristön teknologiaa ja tekemään itse luovia ratkaisuja ympäristössä. Teknologiakasvatus lähtee liikkeelle lapsen maailmasta. Lapsi saa itse tutkia, tutustua ja ihmetellä eri materiaaleja sekä kokeilla eri laitteiden ja lelujen toimintaa. Lapsen kanssa tutustutaan varhaiskasvatusympäristössä tarvittaviin laitteisiin sekä opetetaan koneiden ja laitteiden turvallista käyttöä.

9 KASVAN, LIIKUN JA KEHITYN

9.1 Liikkuminen

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lasta liikkumaan päivittäin turvallisessa, innostavassa ja houkuttelevassa ympäristössä monipuolisesti sekä kokemaan liikkumisen iloa. Riittävä fyysinen aktiivisuus on edellytys lapsen normaalille kasvulle ja kehitykselle. Innostumisen ja oivalluksien kautta lapsi kokeilee kaikkea uutta. Lapsi liikkuu parhaiten leikin lomassa ja mieluisissa arjen askareissa.

Varhaiskasvatuksessa lasta kehutaan, tuetaan ja rohkaistaan kehitystason mukaisesti ja lapsen liikunnallisia toiveita kuunnellaan. Varhaiskasvattaja havainnoi lapsen motorisia taitoja päivittäin. Havainnot otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa, jossa lapsen kehitettäviä osa-alueita vahvistetaan ja tuetaan. Viikoittaiseen suunnitelmaan sisältyy ohjattua ja vapaata liikkumista sekä sisällä että ulkona.

9.2 Ruokakasvatus

Varhaiskasvatuksessa lasta ohjataan omatoimiseen ruokailuun sekä monipuoliseen ja riittävään syömiseen. Ruokakasvatuksen avulla lapsi oppii suhtautumaan myönteisesti ja iloisesti ruokaan, ja samalla ruokamieltymykset rikastuvat ja kiinnostus ruokamaailmaan kasvaa. Päivittäiset ateriahetket järjestetään kiireettömässä ilmapiirissä opetellen hyviä pöytätapoja, ruokarauhaa ja yhdessä syömistä.

Varhaiskasvatuksessa lapsen osallisuutta tuetaan siten, että lapsi saa osallistua hoitopaikassa sekä ruokahetken suunnitteluun että toteutukseen. Lapsi voi esimerkiksi suunnitella leivonnaisia ja välipaloja sekä osallistua niiden tekemiseen.

Lapsella voi olla erityisruokavalion tarve perheen uskonnollisen vakaumuksen tai lapsen oman terveydentilan perusteella. Erityisruokavalioista pyydämme terveydenhoitajan tai lääkärin lausunnon.

9.3 Terveys ja turvallisuus

Turvallinen ja terveellinen oppimisympäristö edistää lapsen hyvinvointia. Tavoitteena on tukea lapsen turvallisuuden tunnetta antamalla hänelle valmiuksia pyytää ja hakea apua. Ohjaamme lasta pitämään huolta terveydestään sekä henkilökohtaisesta hygieniasta.

Lapsen hyvinvointia edistävät pysyvät ihmissuhteet, lämmin ja hyväksyvä ilmapiiri, turvalliset ja terveelliset ulko- ja sisätilat. Lapselle annetaan mahdollisuus riittävään lepoon, terveelliseen ravintoon, säännölliseen päivärytmiin sekä ulkoiluun. Retkillä lähiympäristöön opetellaan liikenteessä liikkumiseen liittyviä tapoja ja sääntöjä.

10 PEDAGOGINEN DOKUMENTOINTI

Pedagoginen dokumentointi Haapajärven varhaiskasvatuksessa toteutuu erityisesti lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa sekä muissa huoltajien kanssa käydyissä keskusteluissa ja kasvunvihkoa /-kansiota täytettäessä. Lisäksi pedagoginen dokumentointi ilmenee esimerkiksi esillä olevista valokuvista, lapsen piirustuksista, sadutuksista ja henkilökunnan kirjaamista havainnoista. Dokumentoinnin avulla saatuja tietoja ja ymmärrystä hyödynnetään esimerkiksi työtapojen, oppimisympäristöjen, toiminnan tavoitteiden, menetelmien ja sisältöjen jatkuvassa muokkaamisessa lapsen kiinnostusta ja tarpeita vastaavaksi.

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen jatkuva työmenetelmä, joka tuottaa tietoa lapsen elämästä, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista sekä lapsiryhmän toiminnasta. Pedagoginen dokumentointi mahdollistaa lapsen lisäksi myös huoltajan osallistumisen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen. Pedagogisen dokumentoinnin kautta lapsen jo saavuttamat tiedot ja taidot, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet tulevat näkyväksi.

11 TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatuslaki ja valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittavat toiminnan järjestäjää arvioimaan ja kehittämään omaa toimintaansa suunnitelmallisesti ja säännöllisesti. Arvioinnin avulla edistetään varhaiskasvatuksen laatua, tunnustetaan toiminnan vahvuuksia, nostetaan esiin kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa. Haapajärven varhaiskasvatuksessa toimintaa arvioidaan ja kehitetään sekä koko organisaation tasolla että yksikkökohtaisesti. Organisaatiotasolla arvioidaan varhaiskasvatuksen tarvittavaa laajuutta ja toimintamuotojen vastaavuutta kunnassa esiintyvään tarpeeseen.

Henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi on keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Lisäksi varhaiskasvatuksessa arvioidaan säännöllisesti mm. pedagogisia työtapoja, toiminnan tavoitteita ja niiden toteutumista, oppimisympäristöä sekä johtajuutta.

Haapajärvellä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään jokaisen lapsen huoltajan kanssa hoitosuhteen alettua, yleensä syksyllä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat ovat yksikön toiminnan suunnittelun lähtökohtana. Lapsen vasujen toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa. Lapsen vasu päivitetään säännöllisesti vähintään kerran vuodessa tai tarvittaessa useammin.

Lapsen hyvinvoinnin arviointia tehdään yhdessä huoltajien kanssa:

- ♥ Lapsen puheeksi -keskustelut kolmevuotiaille
 - ♥ Nelivuotishavainnointilomakkeen täyttäminen nelivuotiaille
 - ♥ Yksikön toimintaa koskeva kehittämissuunnitelma
- ♥ Esioppilaan tiedonsiirtokeskustelu viisi-
vuotiaille

Varhaiskasvattajat arvioivat ja kehittävät omaa toimintaansa:

- ♥ Tiimisopimuksien teko ja niiden arviointi
 - ♥ Oppimisympäristön arviointi
 - ♥ Toiminnan arviointi
 - ♥ Lapsihavainnointi
 - ♥ Kehityskeskustelut
- ♥ Säännölliset palaverikäytännöt